

УДК 67(477)«18-20»(092):01(038)

Василь Шендеровський,

д-р фізико-математичних наук,
професор, дійсний член НТШ

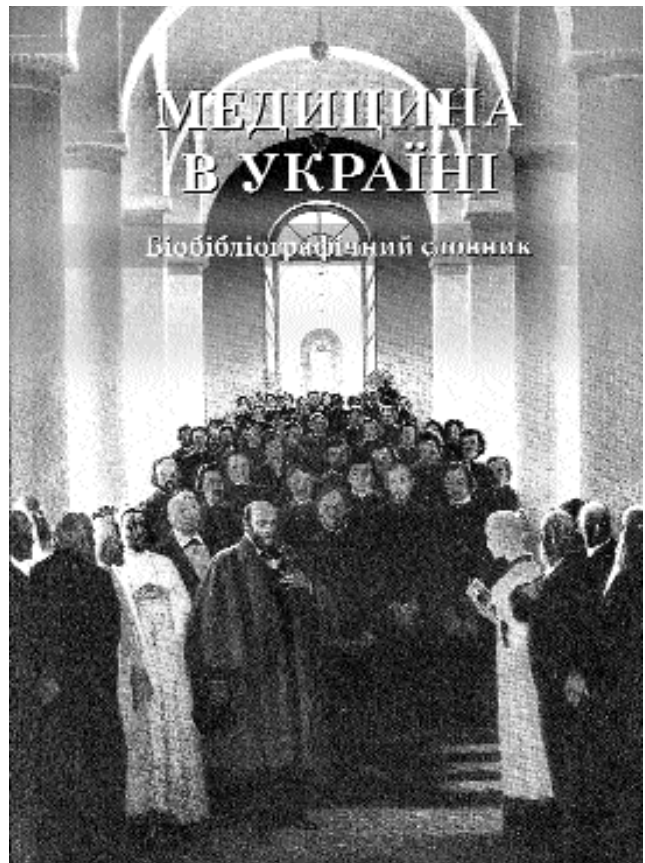
Грунтовне біобібліографічне видання

Рец. на кн. : **Медицина в Україні. Друга половина XIX – початок XX століття. Випуск 2. Л – С : біобібліографічний словник** / наук. керівник Р. І. Павленко; автори-упоряд. С. М. Булах, М. М. Гайдучок, Л. Б. Долинна, Л. О. Карденас Сільверіо, В. В. Ніколаєва; наук. консультанти і фах. редактори Ю. К. Дупленко, І. М. Срока; відповідальна за вип. Т. А. Остапенко. – К. : СПД Коляда О. П., 2012. – Вип. 2. – 520 с. : іл. – (Медична біографістика).

Вихід у світ ґрунтового біобібліографічного словника «Медицина в Україні. Друга половина XIX – початок XX століття» (випуск 2) є важливим кроком у біографістичних дослідженнях медичної галузі.

Останнім часом в Україні дедалі частіше стали з'являтися наукові розвідки, монографії, словники, в яких дається належна оцінка внеску у природничу науку наших співвітчизників, увічнюються імена вчених, які є не лише гордістю нашої країни, але і всього людства. Як зазначав славний син України Ярослав Дашкевич, «історія української науки минулих століть заповнюється новими іменами, фактами, даними, відомостями, які зумисне намагалися присипати пилом забуття. З'ясувалося, що ця нібито бездарна нація дала Україні й світові видатних представників науки, серед них також і медичної».

Фундаментальна праця, що рецензується, підготовлена колективом Національної наукової медичної бібліотеки України. Словник містить дані про когорту величних постатей, котрі справили визначальний вплив на становлення лікарської справи на українських землях у другій половині XIX – початку XX ст. Дослідження раніше недоступної літератури та архівних джерел засвідчує, що в цей насичений подіями, іменами, епохальними відкриттями період історії працювала ціла низка талановитих особистостей, національно свідомих українських вчених-лікарів, котрі завдяки своєму таланту створювали наукові медичні заклади, видавали перші медичні часописи, ме-

дичні словники, розвивали українську наукову медичну термінологію, створювали перші українські національні науково-медичні школи. Саме цей період розвитку української медицини (початок XX ст.) був усунутий за часів тоталітарного

режиму з бібліотечних каталогів та покажчиків з наукових праць.

Книга містить величезний масив інформації про вчених-медиків на різних рівнях, починаючи від сторінок про їх внесок у світову та вітчизняну медицину, про заснування та діяльність наукових медичних товариств, про винахідницьку, просвітницьку діяльність лікарів і закінчуючи висвітленням роботи земської медицини.

Важливим каталізатором розвитку медичної науки стала низка епохальних відкриттів наприкінці XIX ст. у природознавстві. Насамперед, це відкриття електрона та невидимих X-променів (названих згодом А. Йоффе рентгенівськими). До цього відкриття та його застосування у медицині, поза сумнівом, причетний український вчений світового виміру Іван Павлович Пулюй. Зазначимо, що до створення мережі діагностичних центрів на теренах Російської імперії доклали значних зусиль (інженерних також) інший «український Едісон», професор Харківського та Новоросійського університетів Микола Пильчиків. На жаль, у рецензованому Словнику відсутні джерельні відомості, які засвідчили б факт дисертаційного дослідження наукової діяльності цих видатних вчених України.

Особливу увагу укладачі Словника приділили висвітленню професійної діяльності кожної окремої персоналії, з поданням певних посилань на наявні наукові джерела, що використовувалися у процесі роботи та наведені у відповідному списку літератури. Словникове видання містить велике розмаїття даних, які дають змогу досягнути масштабності професійної діяльності лікарів, їхній духовний та інтелектуальний рівень, патріотичні та чисто людські чесноти.

Варто зазначити, що книга вражає чисельною джерельною базою: це фундаментальні енциклопедичні видання загального і галузевого характеру, друкована продукція з фондів Національної медичної бібліотеки України, біографічні словники, довідники, наукові видання, матеріали конференцій з медичної науки. На жаль, у списку цитованої літератури відсутні такі, на нашу думку, важливі джерела, як 10-томна Словникова частина «Енциклопедії Українознавства» професора Володимира Кубійовича та 3-томна «Українська загальна енциклопедія» (гол. редактор Іван Раковський). Малоімовірно, що укладачі Словника не користувалися цими джерелами. На наше переконання, подаючи інформацію у додатку 2 про Івана Пулюя, необхідно було б додати таке: «...створено відеофільм про вченого «Іван Пулюй. Повернення» (2001 р.), Національним банком України введено в обіг пам'ятну 5-гривневу монету, встановлено іменну премію Івана Пулюя у Національній Академії наук України (2001 р.), встановлено пам'ятник вченому у м. Гримайлові (скульптор М. Обезюк) (1995 р.)».

Загалом, наукове дослідження історії медичної науки в іменах, яким є біобібліографічний словник «Медицина в Україні», посяде помітне місце серед такого різновиду студій. Воно стане прикладом плідної і систематичної пошукової роботи, сприятиме вивченню історії медицини, створенню нових ґрунтовних праць про вчених-медиків, котрих народила наша земля, і слугуватиме утвердженню у прийдешніх поколіннях гордості за історичне минуле України.